

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 2 mars 1928 kl. 1 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om bestämmelser rörande val av suppleanter för kommunal- och stadsfullmäktige.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 215, har herr *Andersson* i Igelboda hemställt, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring av gällande bestämmelser i förordningarna om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad samt om kommunalstyrelse i Stockholm, att vid val av kommunal- och stadsfullmäktige jämväl suppleanter skola utses att inträda såväl vid ordinarie ledamots avgång som vid inträffande förfall för denne.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

En motsvarighet till den suppleantsinstitution, motionären önskar införd beträffande fullmäktige i primärkommunerna, finnes redan med avseende å landstingen allt sedan dessas tillkomst. Sedan den proportionella valmetoden 1909 införts förutom vid riksdagsmänna- och landstingsmannavalen även vid stadsfullmäktigevalen, gjordes av 1913 års riksdag, i anledning av en inom första kammaren väckt motion, framställning till Kungl. Maj:t (skrivelse nr 24) om framläggande av förslag till bestämmelser, så vitt anginge stadsfullmäktige, av enahanda innehåll, som enligt nu förevarande motion föreslås beträffande stads-, kommunal- och municipalfullmäktige.

Riksdagen anförde därvid, bland annat, att i händelse av förhinder för en stadsfullmäktig hans plats måste stå tom, vilket kunde leda till annat resultat vid val eller besluts fattande än om den meningsgrupp, den frånvarande tillhörde, varit fulltaligt representerad, och att sålunda ett spelrum lämnades åt slumpen, som kunde inverka störande på kontinuiteten i stadsfullmäktiges arbete. Därjämte framhölls, att många stadsfullmäktigeledamöter hade andra uppdrag, t. ex. riksdagsmännauppdrag, som kunde förhindra dem att närvara vid stadsfullmäktiges sammanträden. Det kunde vidare vara lämpligt, att, därest av en eller annan anledning stadsfullmäktig avginge, personer funnes att tillgå, vilka såsom suppleanter redan förvärvat erfaren-

Bihang till riksdagens protokoll 1928. 5 saml. 4 häft. (Nr 5—6.)

het i det kommunala arbetet. Slutligen erinrades därom, att stadsfullmäktige i de större städerna liksom landstingen vore valkorporationer för val till första kammaren, och att det vore särskilt olämpligt, om partiställningen vid sådana val på grund av ledamöters förfall bleve förryckt.

Vid 1918 års lagtima riksdag framlade Kungl. Maj:t proposition angående införande av suppleantinstitutionen beträffande såväl stads- som kommunal- och municipalfullmäktige. Kungl. Maj:t ansåg, att, om också de skäl, som talade för införande av suppleantinstitutionen i stadsfullmäktige, icke alla eller i lika hög grad gällde såvitt fråga vore om kommunal- och municipalfullmäktige, densamma dock med hänsyn till den överensstämmelse, som rådde mellan reglerna för de olika korporationerna, borde införas även i fråga om sistnämnda slags fullmäktige. Konstitutionsutskottet tillstyrkte i princip propositionen men föreslog ett annat system för suppleanternas utseende och inkallande än det Kungl. Maj:t framlagt. De av utskottet utarbetade lagförslagen antogos av andra kammaren men avslogos av första kammaren, varigenom frågan förföll. Den har sedermera icke återupptagits förrän genom förevarande motion.

Utskottet vill till en början framhålla, att ett par av de skäl, som tidigare anförts för den ifrågasatta reformen, numera bortfallit eller minskat i styrka. Stadsfullmäktige äro sedan 1921 icke i något fall valkorporation vid första kammarvalen. Beträffande de elektorer, som nu för de större städerna utse första kammarledamöter, är suppleantinstitutionen införd i övenstämmelse med vad som gäller för landstingsmän. Någon rikspolitisk betydelse har sålunda ej längre införandet av suppleanter för primärkommunernas fullmäktige. Vidare är att märka, att kommunikationsväsendets snabba utveckling de senare åren i viss mån minskat svårigheterna för fullmäktige, som på grund av andra offentliga uppdrag eller eljest vistas å annan ort än den, där fullmäktige sammankomma, att infinna sig vid dessas sammanträden. Olägenheterna av att sakna möjlighet till suppleanternas inkallande hava sålunda minskats.

Avgörande principiella invändningar kunna dessutom anföras mot suppleantinstitutionen. Ett införande av denna institution torde uppmuntra det mångsysslande på det offentliga livets områden, som nu ofta förekommer.

Utskottet finner vidare, att ett suppleantsystem kan komma att undergräva ansvarskänslan hos de ordinarie fullmäktige. Det skulle säkerligen visa sig svårt att begränsa institutionens användning till de fall, då det föreläge fullgiltigt förfall för ordinarie ledamot. En effektiv kontroll i detta hänseende torde knappast kunna genomföras. Systemet skulle kunna leda därtill, att en fullmäktig på grund av egen bekvämlighet, önskan att slippa deltaga i avgörandet av viss fråga eller annan dylik orsak komme att nu och då undandraga sig fullgörandet av sitt representantskap.

Det skäl, som anförts, att suppleanterna skulle erhålla en god övning som förberedelse för eventuellt ordinarie ledamotskap i fullmäktige, finner

utskottet icke övertygande. För vinnande av ett dylikt syfte erfordras, att under en valperiod samma personer mera regelbundet inkallas. Härav skulle följa nödvändigheten, att antalet suppleanter i viss mån begränsades, vilket åter i sin tur till men för institutionens syfte skulle förminska möjligheten av att vid förfall erhålla suppleant av samma meningsskiftning som den ordinarie ledamoten. Utskottet anser dessutom, att fara föreligger, att institutionen skulle komma att tynga fullmäktiges arbete. Suppleanternas inkallande komme i många fall att äga rum kort före det sammanträde, vid vilket de skulle tjänstgöra. De torde då i regel icke hinna sätta sig mycket in i de förevarande frågorna och kunna således icke bliva lika förtrogna med de kommunala spörsmålen som de ordinarie ledamöterna. Suppleanternas insats torde under sådana omständigheter icke bliva av större värde.

Förhållandena i landstingen kunna icke jämföras med dem i primärkommunernas fullmäktige uti ifrågavarande hänseende. Frånsett det förhållandet, att landstingen utgöra eller ingå i valkorporationer för utseende av ledamöter i första kammaren, måste ihågkommas, att en landstingsmannasuppleant i regel inkallas för ett helt landstingsmöte, i allmänhet den enda sammankomst, landstinget har under ett år.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 mars 1928.

På konstitutionsutskottets vägnar:

K. VON GEIJER.

Närvarande: Herrar von Geijer, Thulin, David Bergström, Adolf Dahl, G. W. Hansson, Stendahl*, Pauli*, Per Andersson*, Åkerberg*, Alkman*, Magnusson i Tumhult*, Borg, Gustafson i Kasenberg*, Bäckström, Hallén*, Johansson i Kälkebo*, Andersson i Igelboda, Fast, Forssell och Jensen.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

- 1) av herrar *Åkerberg, Borg* och *Andersson* i Igelboda, vilka yrkat bifall till motionen;
- 2) av herrar *Per Andersson* och *Johansson* i Kälkebo.